

Sygn. akt V CSK 87/14

POSTANOWIENIE

Dnia 11 września 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z powództwa C. [...] S.A. w D.

przeciwko A. F. i M. F.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 11 września 2014 r.,

na skutek skarg kasacyjnych pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 5 lutego 2013 r., sygn. akt II Ca [...],

1) odmawia przyjęcia do rozpoznania obu skarg kasacyjnych;

2) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w W. adwokatowi A. S. kwotę 2700 zł (dwa tysiące siedemset), podlegającą powiększeniu o podatek od towarów i usług (VAT) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w W. oddalił apelację pozwanych od wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 30 grudnia 2010 r., którym utrzymany został w całości w mocy nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym przez Sąd Rejonowy w X. w dniu 23 grudnia 2008 r., zobowiązujący pozwanych do zapłaty solidarnie na rzecz powódki kwoty 62 291,45 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 2 października 2009 r. oraz kosztami postępowania.

W skargach kasacyjnych pozwani powołali podstawę przewidzianą w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., a pozwana także podstawę naruszenia prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.). We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania pozwana wskazała przyczynę objętą art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., podając że przez znaczną część postępowania była pozbawiona możliwości obrony przysługujących jej praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.), na skutek nierozpoznania przez dłuższy okres wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu, oddalenie zażalenia na postanowienie o oddaleniu tego wniosku, ustanowienie go dopiero po wniesieniu apelacji, na etapie postępowania odwoławczego. Doszło zatem do uchybienia przepisom postępowania przez Sąd pierwszej instancji. Pozwany podał również przyczynę nieważności postępowania, utrzymując, że został pozbawiony możliwości obrony swoich praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.), z uwagi na nieustanowienie dla niego pełnomocnika z urzędu, chociaż widoczne było, że nie radzi sobie z właściwą obroną, a ponadto doszło do ustanowienia takiego pełnomocnika dla pozwanej w ostatniej fazie postępowania, chociaż znajduje się ona w lepszej od niego sytuacji materialnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została jako nadzwyczajny środek prawny, służący od prawomocnych orzeczeń, którego celem jest ochrona interesu publicznego, polegającego na ujednoliceniu orzecznictwa sądów i rozwoju judykatury. Założenie to może być zrealizowane jedynie poprzez powołanie i uzasadnienie istnienia co najmniej jednej z przesłanek wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Nie jest rolą Sądu Najwyższego, nie będącego trzecią instancją sądową, korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa

w każdej sprawie, nawet gdyby w rzeczywistości miały one miejsce. Do realizacji celu wyznaczonego temu nadzwyczajnemu środkowi zaskarżenia dochodzi przez spełnienie chociaż jednej z przesłanek objętych art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Nieważność postępowania jako przyczyna przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., dotyczy uchybień procesowych, które mogły spowodować tego rodzaju wadliwość postępowania i miały miejsce w postępowaniu przed sądem drugiej instancji. Z tej przyczyny zarzuty pozwanej, dotyczące etapu postępowania przed Sądem pierwszej instancji, były bezprzedmiotowe.

Pozbawienie strony możliwości obrony swych praw, w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c., zachodzi wówczas, gdy z powodu uchybienia przepisom postępowania, strona była faktycznie pozbawiona, wbrew swojej woli, sposobności obrony, jeżeli skutków tego uchybienia nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia w danej instancji, bez względu na to, czy takie działanie strony mogłoby mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2010 r., IV CSK 84/10; z dnia 4 marca 2009 r., IV CSK 468/08, niepubl.). Przyjęcie za podstawę nieważności postępowania odmowy ustanowienia dla strony pełnomocnika z urzędu dotyczy takich szczególnych sytuacji, w których wykazana zostanie nieporadność faktyczna lub umysłowa uniemożliwiająca stronie podjęcie racjonalnych decyzji procesowych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 maja 2005 r., I CSK 773/04; z dnia 20 sierpnia 2009 r., II CSK 64/09; z dnia 8 grudnia 2009 r., I UK 195/09; z dnia 19 lutego 2020 r., IV CSK 318/09; z dnia 14 lutego 2013 r., II CSK 385/12; z dnia 28 maja 2013 r., I PK 3/13, niepublikowane).

Analiza wniosków pozwanych i ich uzasadnień nie wskazuje na zaistnienie okoliczności przemawiających za faktyczną niemożnością realizowania obrony przed roszczeniem powódki. Wbrew ich stanowisku, złożenie wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, nie stanowi obowiązku sądu uwzględnienia go. Przedstawione zaś okoliczności nie dają podstaw do uznania, że w ramach ich oceny przez Sąd Okręgowy, doszło do naruszenia przepisów postępowania, które mogłoby być ocenione jako nieprawidłowość, skutkująca nieważnością postępowania.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Stosownie do przepisów § 19 i 20 w związku z § 6 pkt 6 i § 13 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jedn. tekst: Dz. U z 2013 r., poz. 461), Sąd Najwyższy orzekł o kosztach postępowania należnych pełnomocnikowi pozwanego.

[aw]